

Naše gospodarstvo

Neizkoriščene možnosti

Ob besedah tov. Kardelja komunistom
v Novem Sadu

Ko je govoril na okrajni konferenci Zveze komunistov v Novem Sadu 29. februarja t. l. o nalogah komunistov v graditvi socializma v naši državi, je tov. Kardelj poudaril tudi dve skupini vprašanj, ki ne zanimajo samo organov samoupravljanja in družbenega upravljanja temveč celotno skupnost. Prvo vprašanje se tiče borbe za povečanje delovne produktivnosti, drugo pa odkrivanja rezerv v okviru zadružne dejavnosti, izkoriščanje teh sredstev za krepitev socialističnega sektorja na vasi.

I.

Zelo pozitivno je dejstvo, da so organi delavskega samoupravljanja postavili na diskusijo problem delovne produktivnosti in s tem v zvezi, razumljivo je, tudi vprašanje plačnega sistema kot splošnega družbenega problema. Toda v taki diskusiji najrajši zahtevamo novih in novih sprememb, kakor da bi predpisi in spremembe predpisov reševali vse, medtem ko pa pozabljamo na borbo za izkoriščanje danih možnosti tudi v okviru veljavnih predpisov.

Zgovoren primer takega gledanja je tudi gledanje na sedanji plačni sistem v gospodarstvu. Res je, da je ta plačni sistem odstranil samo nekatere slabosti prejšnjih sistemov in da ni popoln. Zato si tudi zelo resno prizadevajo k temu, da ga spopolnijo in zamenjajo z drugim, boljšim.

Kadar zahtevamo spremembe plačnega sistema, skoraj vedno omenjamo tudi nerealnost norm, pomanjkanje premijskih tarif, nepravilno nagrajevanje vodij oddelkov itd., pomanjkanje notranjih predpisov v podjetju, slabosti pri upravljanju ljudskega premoženja itd. Naravno bi bilo pričakovati, da bi pri iskanju izhoda iz takega položaja postavili na prvo mesto vprašanje mobilizacije subjektivnih sil, da bi popravili tako stanje. Tudi v okviru sedanjega plačnega sistema so namreč možnosti tako za poveča-

nje delovne produktivnosti kakor tudi za ekonomsko in moralno vzpodbujanje posameznih proizvajalcev in kolektivov kot celote, seveda le tedaj če se bodo delovni kolektivi in delavski sveti dejansko borili za realne norme, za pravilnejše izvajanje premiranja, za boljšo sistematičnost delovnih mest in za najbolj racionalno organizacijo dela, za osebno odgovornost pri vsakem delu, za smotno izkoriščanje strokovnih vodij, za delovno in drugo disciplino itd.

Dostikrat slišimo pripombo, da je težko boriti se za povečanje delovne produktivnosti, ko dosti zaposlenih delavcev v tovarni ne dela po normi temveč »režijsko«. Toda zakaj ne bi bile na primer tudi plače vodij oddelkov odvisne od uspehov njihovih oddelkov? Veljavni plačni sistem tega ne prepoveduje. Plačni sistem ne onemogoča niti druge iniciative, kot je na primer iniciativa v tovarni Štore pri Celju, kjer so uvedli zelo učinkovit sistem točkovanja, pa vse do nagrajevanja po enoti proizvodnje. Ti primeri pričajo, da predpisi sami po sebi ne morejo in ne bodo zagotovili »pravice za vses le-ti dajejo samo norme in predpisujejo, kako je treba stvari reševati, toda te pravice in te norme morajo ostvariti in izvajati živi ljudje, v naših pogojih v prvi vrsti po organih samoupravljanja in družbenega upravljanja, ob podpori strokovno-organizacijskih upravnih organov in ob polni aktivnosti družbenih in političnih organizacij. Le tako lahko odkrijemo in izkoriščamo možnosti, na katere je opozoril tov. Kardelj, ki pa so danes večinoma neizkoriščene zaradi slabe organizacije dela, nezadostne discipline, dostikrat pa tudi zaradi neznanja.

II.

Lahko rečemo, da je pri nas splošno priznano dejstvo, da ni

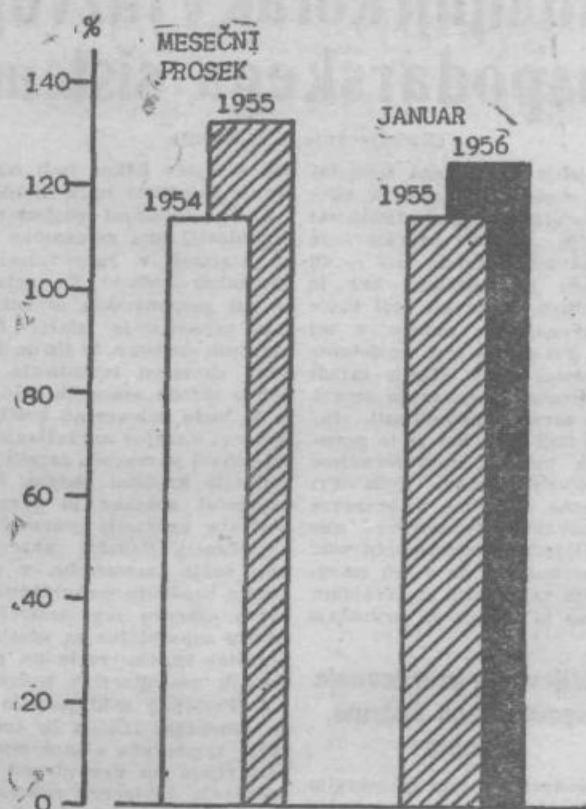
možna socialistična preobrazba na vasi brez hkratae krepitve družbenih skladov sredstev za proizvodnjo v kmetijstvu in brez ustrezajočega prostovoljnega gospodarskega povezovanja individualnih kmetovalcev s temi družbenimi sredstvi za proizvodnjo. Z drugimi besedami, kmetijske stroje in drugo orodje, ki ga ni mogoče racionalno izkoristiti na majhnem posestvu (traktorji, kosilni stroji, mlatilnice, kombajni, itd.) je treba organizirati tako pri splošnih kmetijskih zadrugah, kakor pri strojno traktorskih postajah z nalogo, da tudi individualnim kmetovalcem obdelujejo zemljo in opravljajo druge usluge. Glavna stvar je, kar je razumljivo, da bodo te usluge cenejše kakor pa konjska vprega, ki jo ima individualni kmetovalec. Edino tako bo imel kmet razlog, da se bo glede obdelave svoje zemlje povezal z zadrugo in da bo to svojo povezanost z zadrugo pojmoval kot stvar, ki je zanj zares koristna.

Kakor je znano, bo skupnost tudi letos dala za investicije v kmetijstvu pomembna sredstva. Ta vlaganja bodo večja kakor pa znašajo vsi davki od kmetijstva skupaj. Toda tudi v samem kmetijstvu so rezerve, razen drugega tudi v trgovini s kmetijskimi pridelki. Razumljivo je, da se danes velik del sredstev, ki so ustvarjena v tej trgovini, preprosto porazgubi na najrazličnejše strani, od vzdrževanja velikega aparata do najrazličnejših izgub zaradi slabe tehnične opremljenosti trgovine pa tudi zaradi nezadostne spodbude za povečanje dobička. V perspektivi pa bomo lahko dosegli to, da bomo tudi v tej kakor tudi v drugih dejavnostih, ki bodo navezane na odkupno trgovino, ustvarjali obilnejša sredstva. Treba bo zagotoviti, da se bodo ta sredstva, potem ko bodo izpolnjene vse obveznosti do skupnosti, vrnila kmetijstvu za socialistično preobrazbo vasi.

To je mogoče doseči samo po takem organizmu, ki bo tudi samemu docela do tega, da bo promet s kmetijskimi pridelki čim večji in do pospešitve kmetijstva, kakor tudi do socialistične preobrazbe vasi. V tak organizem se razvijajo naše splošne kmetijske zadruge kot eden organizatorjev kmetijske proizvodnje in nosilca odkupa kmetijskih pridelkov. V tej smeri smo že precej storili, čeprav je še dosti slabosti in pretiranosti, težnje zadržati ali poslovnih zvez po monopolu, neopravičenega in prehitrega likvidiranja odkupnih postaj in druge trgovske mreže tam, kjer se zadruge še niso usposobile za to nalogo itd. Te slabosti lahko odstranimo, če bomo imeli ustrezajoče prizadevanje političnih organizacij in organov družbenega upravljanja na tem področju.

Razni agrotehnični ukrepi in moderni stroji, s katerimi bodo razpolagale zadruge in strojno-traktorske postaje, bodo pripomogle k povečanju kmetijske proizvodnje in zagotovitve na vasi ustrezajoč standard in, kar je najvažnejše, združile bodo indi-

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

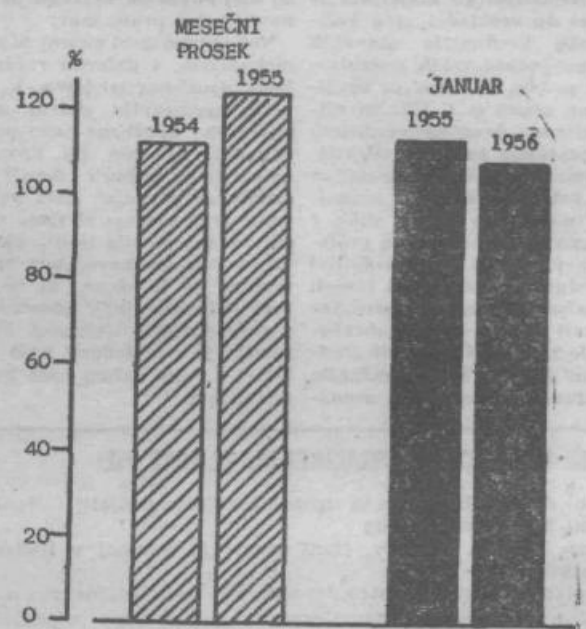

NZ-GRAF. 1

Januarska proizvodnja l. 1956 je za 8 točk manjša, kakor pa je bila povprečna mesečna proizvodnja v letu 1955, medtem pa je v primerjavi z decembrom padla za 30 točk. Pa vendar ta rezultat ne pomeni neuspeha. Industrijska proizvodnja je vsako leto v januarju nižja kakor pa v decembru prejšnjega leta. To je posledica izčrpanosti nedokončane proizvodnje v decembru, tako da v januarju izvršujejo v mno-

gih podjetjih priprave, ki dajejo svoje rezultate šele v poznejših mesecih. Razen tega je bilo tudi manjše število delovnih dni zaradi novoletnih praznikov, pa tudi mraz in vremenske razmere vplivajo na nivo proizvodnje. Zaradi vsega tega je treba januarsko proizvodnjo primerjati samo z lanskim januarjem. V primerjavi z januarjem leta 1955 je bila v letošnjem januarju proizvodnja za 9 odstotkov večja.

ZAPOSLENOST V PROIZVODNJI

NZ-GRAF. 2

V januarju leta 1956 se je število zaposlenega osebja v proizvodnji zmanjšalo, tako da je indeks števila zaposlenega osebja padel na 115 v primerjavi s povprečjem leta 1953. Ta nivo je za 5 točk manjši od decembrske-

ga indeksa leta 1955, toda za dve točki večji kakor januarja 1955. To znižanje je posledica zmanjšanja števila zaposlenih v gradbeništvu, ki je v januarju zmanjšalo število zaposlenih delavcev in uslužbencev za okrog 50.000.

GLAVNI INDUSTRIJSKI IZDELKI

		Mesečno povprečje 1954	Mesečno povprečje 1955	Januar 1956
Elektroenergija	mil. kWh	287	362	393
Premog	tis. ton	1.139	1.267	1.315
Metallurški koks	tis. ton	34	61	75
Surova nafta	tis. ton	18	21	23
Predelava nafte	tis. ton	55	62	65
Surovo železo	tis. ton	30	43	50
Surovo jeklo	tis. ton	51	67	78
Valjano blago	tis. ton	34	41	49
Elektrolitski baker	ton	2.246	2.070	1.777
Svinec	ton	5.561	6.301	5.634
Votlo steklo	ton	1.789	2.436	2.821
Cement	tis. ton	116	130	99
Zveplena kislina	ton	4.996	6.084	6.395
Umetna gnojila	tis. ton	10	17	15
Kmetijski stroji	ton	729	1.094	710
Tovornjaki	kosov	123	160	144
Kolesa	kosov	2.741	4.000	4.721
Rezan les	tis. m ³	157	156	139
Papir in karton	ton	4.873	5.999	7.543
Bombažne tkanine	tis. kv. m	14	14	14
Volnene tkanine	kv. m	1.648	2.154	1.688
Obutev	tis. parov	1.181	1.284	1.226
Jedilno olje	ton	2.942	3.068	2.861
Pivo	tis. hl	67	67	24
Tobačni izdelki	ton	1.300	1.350	1.255

vidualnega kmeta na podlagi njegove lastne ekonomske koristi v splošni plan socialistične preobrazbe vasi. Rešitev problema torej v čim višjih odkupnih cenah kmetijskih pridelkov, temveč v ustvarjanju potrebnih

sredstev, med drugim tudi iz razlik med odkupnimi in prodajnimi cenami, za nabavo in organiziranje družbenih sredstev za proizvodnjo — za mehanizacijo kmetijstva.

Tone Skalar

Nadaljnji korak v razvoju gospodarskega sistema

(Nadaljevanje z 2. strani)

Uvajanje modernega tehnološkega procesa in moderne ekonomske organizacije podjetja naj spremlja boljše nagrajevanje visokokvalificiranega dela — od katerega je potrebno, kar je razumljivo, zahtevati tudi večje prizadevanje in napore v tej smeri. Pri nas pa tega ne delamo v zadostni meri, včasih zaradi nezadostnega poznavanja stvari, včasih zaradi indolentnosti, včasih pa tudi zato, ker je to povezano z boljšim nagrajevanjem visokokvalificiranega dela. Pri nas resno občutimo disproporcije med nivojem, do katerega smo zgradili industrijske zmogljivosti, in sposobnostjo, da v teh zmogljivostih učinkovito proizvajamo. Zato so to naloge za prihodnja leta.

Nadaljevanje proučevanja gospodarskega sistema je nujno

Gospodarski sistem predstavlja že sedaj celoto in ga v temelju že sedaj učinkovito izvajamo. Zahteval pa bo tudi v bodoče še proučevanje in izpopolnjevanje. Predvsem zato, ker gre za nove pojave, ki jih je treba preizkusiti v praksi, da bi našli te ali druge praktične rešitve, ki najbolj ustrezajo bistvu in smeri našega socialističnega razvoja. V središču pozornosti mora biti v prihodnjem letu posebno plačni sistem, o čemer smo govorili zgoraj. Obstajajo pa razen tega še druga nič manj važna vprašanja sistema, ki prav tako zahtevajo obdelavo. Navedel bom samo nekatere izmed njih:

1. Porast cen, posebno porast cen investicijskega materiala je dovedel do neskladja med knjigovodsko vrednostjo osnovnih sredstev gospodarskih organizacij, ki so bila ocenjena in vknjižena po cenah iz l. 1953 in njihove stvarne današnje vrednosti. Zato postajajo tudi amortizacijski odpisi vse bolj nezadostni za kritje potreb posameznih organizacij in ne dajo točne slike v obračunu skupne na novo proizvedene vrednosti in v razdelitvi te vrednosti. Nujno bo izvesti revalorizacijo osnovnih sredstev in hkrati najti proučnejše obračunavanje vrednosti osnovnih sredstev in hkrati najti proučnejše obračunavanje vrednosti osnov-

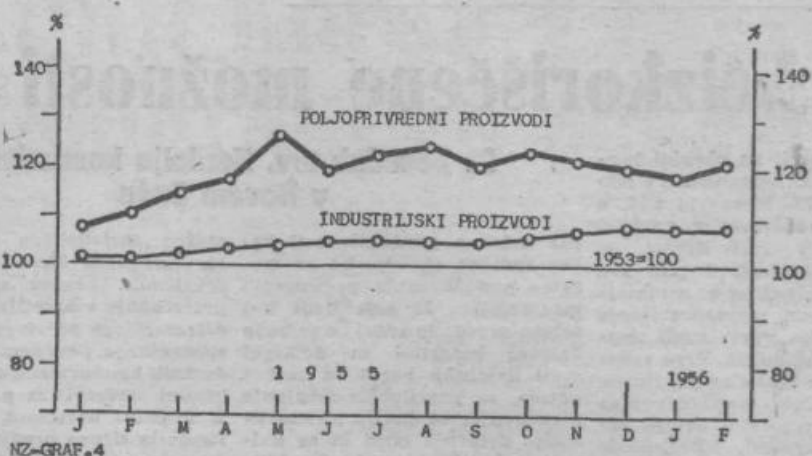
nih sredstev kakor tudi izkoriščanje amortizacijskih skladov.

2. Za stabilnost gospodarskih organizacij ima pomembno vlogo stalnost v razpolaganju z obratnimi sredstvi. To terjajo, da se pri gospodarskih organizacijah organizirajo stalni fondii obratnih sredstev, ki jih je družbena skupnost investirala (podobno skladu osnovnih sredstev) in ki bodo delovnemu kolektivu izročeni v trajno upravljanje. Na tej osnovi je mogoče razviti svobodnejši kreditni sistem, ki bi omogočal občasne in sezonske poslovne operacije gospodarskih organizacij. Nadalje zahteva to tudi večje spremembe v vsem našem bančnem mehanizmu, zahteva njegovo reorganizacijo v smislu usposobitve za specifične kreditno-bančne posle na posameznih gospodarskih področjih.

3. Postopno usklajevanje cen na domačem tržišču in čedalje večja zamenjava z inozemstvom postavljata na dnevni red tudi vprašanje deviznega režima, sistema koeficientov in sistema carin. Svobodnejše ekonomsko življenje v državi in postopno odpravljanje najtežjih disproporcij v gospodarstvu kakor tudi potreba po čim večji zamenjavi z inozemstvom, terjajo ustrezajoče izpremembe v deviznem režimu in odpravo najbolj grobih omejitev. Seveda bodo na tem področju potrebna najbolj zapletena proučevanja, ker so na tem sektorju vse naše ekonomske težave. Obstaja tudi potreba po zaščiti mlade domače industrije in preprečevanje nepotrebnega vplivanja stihističnega gibanja svetovnega tržišča na našo ekonomiko. Zato pa je toliko bolj nujno pogumnejše obravnavanje teh problemov.

Naš gospodarski sistem ni samo mehanizem, s katerim razdeljujemo družbena sredstva. V prvi vrsti predstavlja sistem naših osnovnih družbeno-ekonomskih odnosov, ki smo jih sposobni ustvariti na sedanji stopnji materialnega razvoja. Zato poznavanje tega sistema ni samo stvar določenega števila ljudi, ekonomistov ali strokovnjakov sploh, temveč je to stvar, ki se tiče vseh delovnih ljudi. Seznanjanje z gospodarskim sistemom je seznanjanje z metodami naše graditve, z enim delom naše poti v socializem.

Indeks cen na drobno

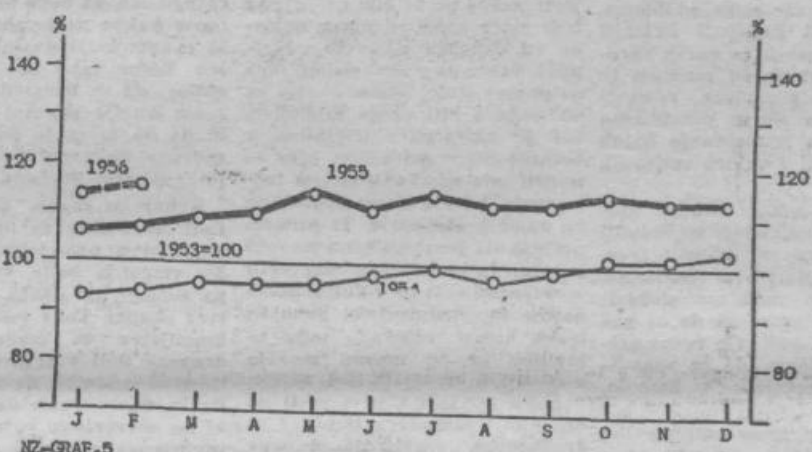

NZ-GRAF.4

Skok cen kmetijsko-živilskih pridelkov v prometu na drobno se je v februarju (povprečno za 2,5%) odrazil na porastu skupne-

ga indeksa prodajnih cen na drobno za okrog 2%, čeprav se 3% imamo tudi ponoven porast cen industrijskih izdelkov niso spremenile. Razen skoka cen žita za okrog 1%, kakor tudi živinske krme.

Življenjski stroški štiričlanske družine

NZ-GRAF.5

Na življenjske stroške delavcev in uslužbencev je vplival blažji porast cen industrijskih izdelkov in znatno večji porast cen kmetijskih pridelkov.

Skupni indeks življenjskih stroškov je v letu 1955 porasel za 13 odstotkov. To je bil obenem tudi najvišji indeks življenjskih stroškov po letu 1951.

Indeks življenjskih stroškov dobi svoj polni pomen šele takrat, če ga primerjamo z indeksom plač. Iz tega razmerja dobimo enega važnih pokazateljev standarda, to je indeks realne plače.

Ker za leto 1955 še ne razpolagamo s podatki o povprečnih plačah delavcev, zato tudi ne moremo še izračunati indeksa njihove realne plače. Povprečna plača uslužbenca v administraciji je v primerjavi z letom 1954 porasla za okrog 8 odstotkov, računajoč nadomestilo v znesku 500 din za podražitev kruha in masla ter 480 din za dvoje otrok. Toda ker so hkrati porasli za 13 odstotkov tudi življenjski stroški, se je realna plača pravzaprav zmanjšala za 5 odstotkov v primerjavi z letom 1954. Treba je pripomniti, da so se v zadnjih treh letih realne plače zelo malo spremenile.

(Pripomba: Indeksi življenjskih stroškov se po metodi Zveznega zavoda za statistiko obračunavajo na podlagi teoretičnega seznama potreb štiričlanske delavske ali uslužbenske družine in povprečnih cen na drobno v dvasetih mestih FLRJ.)

POVPREČNE CENE NA DROBNO

Predmet	Februar 1955	Februar 1956	Indeks
KMETIJSKO ŽIVILSKI PRIDELKI			
Pšenica	46	47	102
Riž	226	207	92
Krompir	21,2	22,4	106
Fižol	68	65	96
Cebula	27,8	43	155
Jabolka	75	49	55
Goveje meso	224	224	100
Svinjsko meso	269	261	97
Domača mast	224	369	165
Uvožena mast	224	333	149
Olje	230	340	148
Mleko	36,2	41	113
Jajca	14,1	18	128
Surovo maslo	543	647	119

INDUSTRIJSKI IZDELKI

Volnena tkanina za moške obleke			
iz česanega prediva	4.302	4.463	104
Posteljno platno	624	624	100
Cie	331	331	100
Tkanina za obleke iz umetne svile	850	893	105
Moška bombažna srajca	1.179	1.279	109
Delavski čevlji	2.872	2.983	104
Emajlirani lonec od 2 litrov	291	291	100
Plug	8.109	9.816	121
Cement	18,2	17,6	97
Lignit	1.899	2.128	112

(Cene za osnovno mersko enoto.)

VSI DELAVCI IN USLUŽBENCI, ZLASTI PA:

- člani delavskih svetov in upravnih odborov podjetij
- člani kmetijskih zadrug
- člani ljudskih odborov, člani svetov in komisij v ljudskih odborih
- člani sindikalnih vodstev in aktivisti Socialistične zveze
- vodilni in drugi uslužbenci gospodarskih ustanov in podjetij, ljudskih odborov, zadrug, zbornic in združenj
- naj bodo bralci »Naše skupnosti«.

Naročniki, ki še niso poravnali naročnine, naj to čim prej store.

Naročnina znaša za leto dni 250 din, za pol leta 125 din, posamezna številka pa stane 10 din.

Naročajte se na naslov: Uprava »Naše skupnosti«, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 5-II, poštni predal 29, tekoči račun pri KB 60-KB-5-2-367 s posebno oznako »Za Našo skupnost«. Če pa želite katero izmed drugih neslovenskih izdaj, pošljite naročnino na tekoči račun Narodne banke v Beogradu 102-T-349 z oznako: »Za Našo zajednicu«. Na zadnji strani položnice označite, kakšno izdajo želite: srbskohrvatsko v cirilici ali latinici ali makedonsko.

Naročniki naj točno in razločno napišejo svoj naslov. Podjetja lahko pošljejo naročnino za večje število članov kolektiva ali pa določijo poverjenika, ki bo za provizijo 20% naročil določeno število izvodov in jih delil v podjetjih.